

ISSN: 3060-4613

13.00.00
13.00.01
13.00.02
13.00.03
13.00.04
13.00.05

13.00.06
13.00.07
13.00.08
13.00.09
07.00.00
19.00.00

01.00.00
02.00.00
03.00.00
09.00.00
10.00.00
11.00.00

№6/2025

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogik, psixometodologik va tabiiy fanlarga
ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 694 sahifa,
5-iyun, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapiirjanovna – Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti rektori

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Umarova H.O' – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Somurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'icha falsafa doktori (PhD)
Panjijev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Rector of the Nizami National Pedagogical University of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Umarova H.O'. – Minister of Preschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Woogyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali Oliy attestatsiya komissiyasining 26-08-2024-yildagi №11-05-4381/01-Kengash tavsiyasiga ko’ra, pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning tadqiqot ishlari yuzasidan dissertatsiyalarining asosiy ilmiy natijalarini chop etish uchun tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro’yxatiga kiritilgan.

Asos: OAK Pedagogik texnologiyalar va psixologik tadqiqotlar bo’yicha ekspert kengashi tavsiyasi (29-10-2024-y.; №10); OAK Tartib-qoida komissiyasi qarori (30-10-2024-y., №10/24); OAK Rayosatining qarori (31-10-2024-y., №363/5).

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo’yicha
ro’yxatdan o’tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Iqim o'zgarishi muammolari va "yashil ko'nikmalar"ning rivojlanishi.....	14
<i>Abdurashit Karimovich Avliyaqulov</i>	
TTJlardagi qizlarni qo'llab-quvvatlash, mavjud ijtimoiy-axloqiy muammolarni hal etish bo'yicha ilg'or xorijiy mamlakatlar tajribasini o'rganish.....	18
<i>Xasanboy U. Abdusamatov</i>	
Integrativ yondashuv bo'lajak o'qituvchilarda ijodiy va tahliliy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishning asosiy omili	26
<i>Jalilov Nodirjon Azamatovich</i>	
Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarning sibling munosabatlari diagnostikasi.....	30
<i>G'ayibova Nargiza Anorbayevna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifati va samaradorligini oshirishning muhim omillari	33
<i>Hakimova Gulmira To'xtatosheva</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda ijtimoiy-madaniy kompetentlikni muzey pedagogikasi vositasida rivojlantirishning pedagogik-psixologik jihatlarini	37
<i>Marayimova Kibriyoxon Islomjon qizi</i>	
Iqtisodiy savodxonlikni oshirishda o'zbek tilining ta'siri	41
<i>Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna</i>	
Сторителлинг как инструмент формирования ценностных ориентаций старшеклассников	44
<i>Умрихина Виктория Игоревна</i>	
Формирование эстетических предпочтений учащихся музыкальных школ в условиях инклюзивного образования на основе стилевого подхода	52
<i>Ахунова Умида Ойбековна</i>	
Sun'iy intellektning ta'limga integratsiyasi: o'qitish va boshqaruvdagi o'rni	55
<i>Abduxamidova Muyassar Xalimjon qizi</i>	
Buxorodagi jadidchilik harakatining o'ziga xosligi va maktablardagi ta'lim tizimi.....	60
<i>Axrоров Ixtiyor Doniyorovich</i>	
Inklyuziv ta'lim sharoitida imkoniyati cheklangan bolalarning moslashuvida oila va maktabning roli	63
<i>Dadaboyev Jahongir Sherdil o'g'li</i>	
Влияние длительной госпитализации на образовательную траекторию ребенка: междисциплинарный подход	67
<i>Сайфутдинова Насиба Нурматовна</i>	
O'yinning bola faoliyati sifatidagi mohiyati va o'ziga xosligi.....	75
<i>Otasheva Lola Shoto'rayevna</i>	
Psixologik tadqiqotning umummetodologik va xususiy metodologik tamoyillari	78
<i>Xodjimatoва Nazira Toshmatovna, Mallayeva Gulshoda Maxmudjonovna</i>	
Rivojlanishida nuqsoni bor bo'lgan bolalarni ijtimoiy hayotga tayyorlashda inklyuziv ta'limning o'rni	81
<i>B. Xusniddinova</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida loyihaviy tadqiqotchilik ko'nikmalarini rivojlantirish	85
<i>Zulaykho Samatovna Ro'ziyeva</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki va yozma nutq ko'nikmalarini dars jarayonida rivojlantirish texnologiyasi	89
<i>Xudaybergenova Nawrizbiyke Qanat qizi</i>	
Sonlarni obrazlar bilan bog'lash orqali mantiqiy va ijodiy fikrlashni rivojlantirish metodikasi.....	92
<i>Kalekeeva Sarbinaz Turkmenbaevna</i>	
Methodology of Teaching English to Preschool Children	96
<i>Khurshida Tojimurodova</i>	
Malaka oshirish jarayonida yo'riqchilarning kasbiy kompetentligini takomillashtirishning ijtimoiy zaruriyati..	100
<i>Ch. B. Nalibayeva</i>	
O'qituvchilarning o'quvchilar bilan hamkorlik munosabatlari	103
<i>G'aniyeva Sayyora Saidmurod qizi</i>	
Falsafada haqiqatni izlash: empirizm va rasionallizmning o'rni.....	106
<i>Boymirzayeva Xurshida Sobirovna</i>	

Raqamli ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun axborot bilan ishlashni o'rgatishning didaktik asoslari.....	110
Ismoilov Ravshan Yakubjon o'g'li	
An Evaluation of the Impact of The Theme-Based Approach on Young Learners' Speaking Development..	113
Khamraeva Gulchekhra Ibrakhimovna	
O'smirlar o'rtasida o'zaro hamkorlikni rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar.....	118
Majidov Jasur Baxtiyarovich, Xolmatova Dilorom Vahobjon qizi	
Informatika fanini o'qitishda mobil dasturiy vositalaridan foydalanish imkoniyatlari	123
Jo'rayev Ilhom Isxoqovich	
Muqimiy asarlari vositasida talabalarda kitobxonlik tizimini rivojlantirishda innovatsion texnologiyalardan samarali foydalanish	126
Muxlisa Satriiddinova Muhitdinova	
Korpus lingvistikasida lingvostatistik tahlil metodi	132
Nuriddinov Abrorbek Sayfiddin o'g'li	
Bo'lajak o'qituvchilarni ruhlantirish va o'ziga bo'lgan ishonchini oshirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish	136
Umarova Feruzabonu Bobir qizi, Samandarova Dildora Javlon qizi	
Tizimli-faoliyatli yondashuv asosida umumpedagogik akt kompetentlikni shakllantirish muammosining nazariy-metodologik jihatlar.....	139
Saloxiddinova Umidaxon Mansurjon qizi	
Nutqiy kamchiliklarni kamaytirishda o'yinlarning o'rni.....	143
Jabborova Oltinoy	
Matn bilan ishlash bosqichlari va ularning ingliz tilini o'rgatishdagi didaktik ahamiyati	146
Soliyev Umidjon Yulchivoyevich	
Ta'lim tizimini boshqarishda talabalar boshqaruvining qiyosiy tahlillari	150
Uzaqov Nomozali Hamdamovich	
Zamonaviy ta'lim muassasalarida pedagoglarning boshqaruv malakasini rivojlantirish yo'llari	153
Z. M. Zarifova	
Rossiya imperiyasining Surxon vohasi qishloq xo'jaligi va irrigatsiya tizimidagi siyosati tarixi	159
Abdurashidov Anvar Abdurashidovich	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari katta guruh tarbiyalanuvchilarini badiiy adabiyot bilan tanishtirish texnologiyalari.....	164
Axmadaliev Sidiqjon Yigitalievich	
Ota-onalarning ta'lim sifatiga ta'siri.....	167
Axmadqulova Ozodaxon Xamidullo qizi	
Surxon voxasi toponimlarining tarixshunosligi.....	170
Boboyeva Sitora Ro'zimaxmatovna	
O'zbek etnopedagogikasi rivojlanishining nazariy asoslari.....	174
Davlatova Shaxnozaxon Doniyor qizi	
Sihatgohlarda davolanuvchilar salomatligini saqlashda jismoniy tarbiya vositalaridan samarali foydalanish texnologiyalari.....	178
G'aniyev Suxrob Abduvali o'g'li, Ergashov Shoxrux Yusuf o'g'li	
Ikkinchi jahon urushi davrida Surxon vohasi ayollarining maorif va madaniyat sohasiga qo'shgan munosib hissalari.....	183
Hakimova Muyassar Rashidovna	
Kitob mutolaasining pedagogik-psixologik asoslari	188
Il'yasova Dilshoda Akmal qizi	
O'zbekiston tarixini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar, Turkistondagi siyosiy jarayonlar, Turkiston muxtoriyati.....	191
Isaev Oybek Axmed o'g'li	
Boshlang'ich ta'limda ona tili fanidan mustaqil ishlarni tashkil etishda matnlar ustida ishlash metodikasi....	195
Iskandarova Maftuna Quvondiq qizi	
Sinfdan tashqari tadbirlarda o'smir yoshdagi o'quvchilarning ijtimoiy tashabbuskorligini tarbiyalash metodi.....	199
Latipova Nigoraxon Isakovna, Ibraimov Xolboy Ibragimovich	
Tarixni o'rganishda yordamchi tarixiy fanlarning ahamiyati	202
Maxmatkulova Nozikoy Choriyevna	

Increasing the Efficiency of Economic Education Through Project-Based Educational Technologies	210
Nurmatova Maftuna Ilkxamovna	
Rassom O'rol Tansiqboyev asarlari vositasida maktabga tayyorlov guruhi bolalarini tabiat manzarasini chizishga o'rgatish.....	213
Po'latov Foziljon Usibjonovich	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida lingvistik kompetensiyasini rivojlantirishda raqamli ta'lim vositalarining o'rne.....	216
Qayumova Odinoxon Buvarayim qizi	
Milliy o'zlikni anglashni shakllantirishning pedagogik asoslari.....	219
Sa'dullayeva Sarvinov Ubadullo qizi	
Neyrodinamik gimnastikalar yordamida o'quvchilarning matematik tafakkurini rivojlantirish.....	223
Sanobar Ibragimovna Kenjayeva	
Talabalarni ma'naviy tarbiyalash diagnostikasi va korrektsiyasi	228
Saotmuradova Zebo Yuldash qizi	
Musiqiy-nazariy fanlarni o'qitishda axborot kommunikatsiya texnologiyalarini qo'llashning xususiyatlari	232
Shukurova Nilufar Gayratovna	
Maktabgacha ta'lim direktori shaxsiy kompetensiyasini rivojlantirish bo'yicha ilg'or xorijiy tajribalardan foydalanish.....	237
Ravshanova Nargiza Norboyevna, Suvonova Sohiba Eshquvvat qizi	
Surxon vohasining ijtimoiy hayotida sog'lomlashtirish oromgohlarining o'rne	241
Tilovov Qorjov Bekbayevich	
O'quvchilarning ma'naviy immunologik tarbiyasini shakllantirishning ilmiy asoslari	248
Toshmamatova Shoxsanam Muzaffar qizi	
Theoretical Foundations, Essence, Content and Forms of Economic Education for Students of Grades 5-6 of Secondary Schools	251
Turakhanov Oybek Davlataliyevich	
Tarbiyachining shaxsiy fazilatlari va pedagogik mahorati	257
Usarova Muborak Xabibulla qizi, Abduraxmanova Matluba Kamoliddin qizi	
Boshlang'ich ta'limda kommunikativ yondashuvga asoslangan o'qitish metodlarini takomillashtirish usullari.....	260
Xoliqova Matluba Mardon qizi	
Xorijiy tillarni o'qitishning zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish jarayonini takomillashtirishning shakl, metod va vositalari	263
Xudoyqulova Sevara Yorqul qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ma'naviy tarbiyasida xalq pedagogikasi an'analaridan foydalanish	266
Yunusova Dildoraxon Xikmat qizi	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining tanqidiy fikrlashini rivojlantirish.....	270
Yusufaliyeva Gulnora Abdurahmonovna	
Способы и средства обучения ценности времени в младших классах (на уроках русского языка).....	275
Ниязова Хилола Хаят кизи	
Психологические, лингвистические и педагогические компоненты в раннем обучении иностранным языкам в эпоху цифровизации образования	278
Турдикулова Эъзозхон Эркинжон кизи	
5–7-sinflar ingliz tili darsliklaridagi muloqot matnlarining tahlili.....	281
Abdumurodova Dilnoza Azimjon qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining intellektual ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning mazmuni.....	284
Abduraxmonova Noila Nasim qizi	
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishida tabiiy fanlar nazariyasi va metodikasi fani rivojlanish tarixi	289
Abduraxmonov Zaribjon Mansurovich, Umaraliyeva Baxtilaxon Raxmonali qizi, G'ofurova Zarnigorxon Shuxratovna	
Informatika darslarida o'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashning nazariy asoslari	293
Ahmadova Kamola Ahmad qizi	
Methodology for Increasing the Efficiency of Training 10–12-Year-Old Tennis Players	297
Akhmedova N. I.	
Musiqqa ta'limi yo'nalishi talabalarida ingliz tili fani doirasida kasbiy-muloqotni rivojlantirish tamoyillari	301
Ashurova Zulayxo Erkinovna	

Pedagogik oliy ta'limda "tasviriy faoliyatga o'rgatish metodikasi" modulini o'qitishning pedagogik va metodik xususiyatlari.....	306
Boliyeva Lola Shukurovna	
O'zbek tilida rang bildiruvchi leksik birliklarning tarixiy-etimologik tahlili.....	309
Rahmon Ernazarov	
Maktabgacha ta'limda kompyuter texnologiyalari orqali bolalarning intellektual rivojlanishini ta'minlash	313
G'ulomova Muxlisa Ulug'bek qizi	
Maktabgacha ta'lim muassasasida huquqiy tarbiyani amalga oshirish yo'llari	317
Karimova Umida Sharopovna	
Raqamli ta'lim muhitini shakllantirish asosi sifatida kichik maktab o'quvchilariga informatika va axborot texnologiyalarini o'qitishning o'quv-uslubiy ta'minoti.....	322
Mamajanov Raxmatilla Yakubjanovich, Aliyev Mahmud Muso o'g'li	
Использование личностно-ориентированных образовательных технологий в дошкольном образовании	327
Мирзатова Гулшода Худойбердиевна	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida rivojlantirish mohiyati.....	332
Najmiddinova Saodat Abduvohid qizi	
Ta'lim jarayonida mozaika texnologiyasi asosida bo'lajak o'qituvchilarning intellektual kompetentligini rivojlantirish.....	335
O'rinov Rustambek Yoqubjonovich	
Oilaviy munosabatlarga ijtimoiy-psixologik ta'sirlar va ularning ahamiyati	340
Otanazarova Muhayyo Uktamova	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari sharoitida bolalarning harakat faoliyatini maqsadli rivojlantirish texnologiyasi	344
Radjapova Gulbahor Mamatraimovna	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda refleksiv ko'nikmalarini shakllantirish metodik muammo sifatida...	348
Raxmonova Iroda Samijonovna	
Voleybol sport seksiya mashg'ulotlarini tashkil etishda ishlab chiqilgan ilmiy-metodik dastur va anketa so'rovi natijalari tahlili	352
Sulaymonov Jahongir Solijonovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining adabiy va nutqiy kompetensiyalarni rivojlantirishda interfaol va kollaborativ metodlar qo'llanilishi	361
Temirova Iqbol Sadriddinovna	
Zamonaviy gumanitar bilimlarda "axborot kompetentligi" tushunchasining tarixiy-mantiqiy tahlili.....	365
Xoshimova Xulkaroy Xoshimjon qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'quv-bilish faolligini rivojlantirishda bolalar adabiyotidan foydalanish metodikasini takomillashtirish.....	369
Yuldoshova Mehriniso Ochildiyeвна	
Gumanitar fanlarda milliy folklardan foydalanishning ahamiyati.....	372
Abduxakimova Maxfuza Abduraxmonova	
Методика усовершенствования коммуникативной толерантности детей в процессе изучения русского языка и литературы в начальных классах	376
Тошматова Мукаррам Джумановна, Дадаева Фируза Акрамовна	
Психологические, лингвистические и педагогические компоненты в раннем обучении иностранным языкам в эпоху цифровизации образования	380
Турдикулова Эъзозхон Эркинжон кизи	
Формирование коммуникативных умений учащихся младших классов средствами филологических наук	383
Хожиева Малика Хусниддиновна	
The Formation of Syntactic Paradigmatics	388
Turdiyeva Nilufar Anvarovna	
Oliy ta'limda zoologiya fanini innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida o'qitish metodikasini takomillashtirish.....	391
Xonnazarova Mamlakat To'liqinovna	
O'zbek kurashchilarining kurash usullari va taktik harakatlarini o'zlashtirish darajalari.....	395
Qon'irbaev Dastan	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida atrof olamga nisbatan mas'uliyatliklikni takomillashtirish mexanizmi	399
<i>Abdulahkimova Fotima Turduqil qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar kreativ fikrlashini rivojlantirishning pedagogik-psixologik qonuniyatlari	403
<i>Abdusattorova Umida Abdusamat qizi</i>	
Raqamli dasturiy vositalari asosida organik kimyo fanini o'qitish jarayonini tashkil etish yo'nalishlari	406
<i>Ametova Guljamila Elbrusovna</i>	
Fanlararo aloqadorlik asosida tayanch kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari...	410
<i>Babayeva M. A.</i>	
Rahbarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishni boshqarish chora-tadbirlari.....	413
<i>Bagmatov Davlatjon</i>	
Rivojlanayotgan davlatlarda ota-ona va farzand munosabatlari.....	418
<i>Bobojonova Nazira Merganboy qizi</i>	
Huquqiy fanlarni innovatsion o'qitish usullarining afzalliklari	422
<i>Dauletbaeva Jadiraxan Aliy qizi</i>	
Ona tili o'qituvchilarining nutqi bilan bog'liq muammolar va unga doir yechimlar	426
<i>G'. Do'stmurodov</i>	
Barqaror rivojlanish kontekstida maktabgacha ta'lim: bolalarda ekologik ongni shakllantirish.....	430
<i>Hoshimova Dilnoza Boymirzoyevna</i>	
Duduqlanishni bartaraf etishda kompleks yondashuv	433
<i>Ibroximova O'g'iloy Inomjon qizi</i>	
Transformatsiya-lashayotgan jamiyatda yoshlarning shaxsiy resurslari va psixologik barqarorligi	437
<i>Irisbayeva Qunduzxon</i>	
Talabalarda kasbiy kreativlik ko'nikmalarini shakllantirish samaradorligi va uning natijalari	440
<i>Ismanova Ma'mura Abdumo'minovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi serebral falajli bolalarda nutq va motorikani rivojlantirish	444
<i>Isodullayeva Iqboloy Sodiqjonovna</i>	
Talabalarining intellektual-kognitiv salohiyatini rivojlantirishda kredit-modul tizimining pedagogik jihatlari ..	447
<i>J. Otepbergenov</i>	
Yashil suvo'tlar (Chlorophyta) bo'limini o'qitish metodikasi	451
<i>M. N. Xayitova</i>	
Bo'lg'usi pedagoglarda empatik kompetensiyalarni rivojlantirish: zamonaviy yondashuvlar va amaliy strategiyalar	457
<i>Mambetkarimova Indira Polatbaevna</i>	
An Analysis of the Present-Day use of English Folklore in Education.....	460
<i>Maxsudaliyeva Ranokhon Bakhodir qizi</i>	
Yoshlarda kasbiy motivatsiyani shakllantirishning psixologik xususiyatlari	463
<i>Mirzaxmatova Sayyora Saydaxmatovna</i>	
Kasbiy kompetensiya tushunchasi va uning mohiyati	466
<i>Mirzayeva Faroxat Odiljonovna</i>	
Boshlang'ich sinfdan matematika o'qitishni tashkil qilish shakllari	471
<i>Norquvatova Diyora Davron qizi</i>	
Zamonaviy ta'limda inklyuziv yondashuvlar: o'qituvchilarning kasbiy tayanchlarini takomillashtirish.....	475
<i>Olimova Nodirabegim Ibrohimjon qizi</i>	
Jadidlar ta'lim orqali jamiyatni o'zgartirishga intilganlari, ularning maqsadlari va erishilgan natijalar.....	479
<i>Omonov Asliddin Sunnatovich</i>	
O'zbek tilida rang bildiruvchi leksik birliklarning tarixiy-etimologik tahlili.....	481
<i>Rahmon Ernazarov</i>	
Boshlang'ich ta'lim – inson kamolotining ilk poydevori!	485
<i>Ravshanova Ra'no Raup qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirishda zamonaviy raqamli texnologiyalardan foydalanish	489
<i>Saidova Dilnoza Baxtiyor qizi</i>	
Mental arifmetika orqali bolalar intellektini rivojlantirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	493
<i>Saydaliyeva Umidabonu Sharifjon qizi</i>	
Innovatsion ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf ona tili darslarining samaradorligini oshirish muammosi	496
<i>Sharipova Sevara Erkin qizi</i>	
CEFR doirasida arab tilida yozma nutq kompetensiyasini baholash mezonlari va amaliy usullar	499
<i>Sindarova Malika Aziz qizi</i>	

VARK ta'lim modelining pedagogik oqibatlari	503
<i>Temirova Mushtariybonu</i>	
Kasbiy rivojlanish soatlarida boshlang'ich sinf o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini rivojlantirish	507
<i>Temirova Rushana Ravshan qizi, Nishonova Durdona Olimjon qizi</i>	
Teaching on Empty: Burnout Challenges in Elt Classrooms	511
<i>Usmanova Nilufar Xasan qizi</i>	
Ona tili ta'limini tashkil etish jarayonining ilmiy-nazariy tendensiyalari	514
<i>Uzoqova Maftuna Abdirazzoqovna</i>	
Критическое мышление в контексте эмоционального интеллекта	518
<i>Нажмудинова Мадина Халимовна</i>	
Реформа образовательной системы для повышения качества и доступности образования, как одна из целей устойчивого развития	521
<i>Аскарова Ф. А.</i>	
Yengil atletika sport turida uzunlikka sakrovchilarni mashg'ulot jarayonida tezkor-kuch sifatlarini rivojlantirish uslubiyati	528
<i>Ro'zmetov Rasul Tangirberganovich</i>	
Nutq – ijtimoiy taraqqiyot omili sifatida: maktabgacha yoshdagi bolalarda shakllanish bosqichlari va yondashuvlar	532
<i>Sharipova Guzal Sodiqovna, Xabibullayeva Maftunaxon Vaxobjon qizi</i>	
Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida multimedia vositalari orqali nutq madaniyatini shakllantirish modeli	535
<i>Abduvaliyeva Farida Salimjon qizi</i>	
Yoshlarni ijtimoiy-pedagogik hamkorlikda tarbiyalash tendensiyalari	539
<i>Abirova Umida Nazarovna</i>	
Tanqidiy fikrlash: tushunchasini tahliliy idrok etish	543
<i>Akabiroya Mexriniso Baxtiyorovna</i>	
Nutq nuqsoniga ega bolalar diqqat xususiyatlari	547
<i>Akbarova Ziyoda Qurbonjon qizi</i>	
Milliy tarbiya asoslari fanini o'qitishning amaliyotdagi holati	550
<i>Alisher Tursunov</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatiga ta'sir etuvchi asosiy omillar va ularni bartaraf etish yo'llari	554
<i>Beketov Nurseit Alijan o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining atrof-muhitga ekologik munosabatini oshirishda ekskursiya mashg'ulotlarini o'tkazishda raqamli texnologiyalarning o'rni	558
<i>Bovanova Umida Abduvahabovna, Meliqulova Oybahor Farhod qizi</i>	
Neyropedagogika va zamonaviy ilmiy yondashuvlar	564
<i>Duschanova Nilufar Sabirbayevna</i>	
O'yin texnologiyasi asosida bolalarda muloqot madaniyatini rivojlantirish	567
<i>Eshmuratova Gauxar Maxsudovna</i>	
Maktabga tayyorlov guruhi bolalarida konstruksiyalashga oid ko'nikmalarni shakllantirish	570
<i>Eshonqulova Ma'suda Xabibovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rivojlantirish markazlaridagi ta'limiy faoliyatlarni kuzatish va tahlil qilish metodikasi	573
<i>Fayziyeva Mabudaxon Muxammadjonovna</i>	
Duduqlanuvchi bolalar nutqini rivojlantirishda logopedik texnologiyalarning o'rni	576
<i>Mahkamova Umida Abdusattorovna</i>	
Kurash mashg'ulotlarining o'quvchilarni axloqiy tarbiyalashdagi roli: an'anaviy sportning pedagogik imkoniyatlari	579
<i>Muratov Muzaffar Shermamatovich</i>	
Autizm sindromli bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishda korreksion ishlar	582
<i>Nabiyev Ravshanjon Shavkatjon o'g'li</i>	
Sharq ma'rifatparvarlari va ularning gender tengligi haqidagi qarashlari	586
<i>Norimonova Gulmira Ulug'bek qizi</i>	
Sport vositasi orqali yoshlar o'rtasida ekstremizmning oldini olish yo'llari va mexanizmlari	589
<i>Nosirova Dilnoza Sobirovna</i>	

Sportchilarning individual funksional xususiyatlariga asoslangan mashg'ulot yuklamalarini optimallashtirish yo'llari	593
Olimov Shahobiddin Maribboy o'g'li, Sulaymonova Maktuba Xusan qizi	
Kasbiy sifatlarini takomillashtirishda raqamli texnologiyalar foydalanish	597
Otanazarova Mohira Xamidbekovna	
Biologiya fanining ta'limdagi o'rni va o'qitishdagi muammolar	601
Pulatova Elnora Kadirovna	
Boshlang'ich sinf darsliklaridagi antroponimlarning funksional, leksik, semantik, morfologik tadqiqi	606
Qarshiyeva Gulbahor Shamil qizi	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda refleksiv ko'nikmalarni shakllantirish metodik muammo sifatida ..	609
Raxmonova Iroda Samijonovna	
Professional Standards for Pre-Service Teachers	613
Sardor Rakhmanov	
Ta'limni raqamlashtirish sharoitida bo'lajak texnologiya o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlashning pedagogik imkoniyatlari	619
Sayidova Muxtar Xamidullayevna	
Ingliz tilini o'rgatishda multimodal yondashuv asosida ta'limiy videolardan foydalanish strategiyasi	623
Solijonova Mohlaroyim Abdumalik qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini matn ustida ishlash ko'nikmalarini shakllantirishda interfaol metodlardan foydalanish	628
Sotiboldiyeva Shoxista Jaloliddin qizi, Shodmonqulova Sevara Rahmonqul qizi	
O'quv-tarbiyaviy vaziyatlarni loyihalashtirish asoslarida talabaniy tarbiyaviy jihatlarini takomillashtirish ..	632
Temirov Ma'ruf Shuhrat o'g'li	
Tikuv buyumlarini konstruksiyalash va modellashtirishning avtomatlashtirilgan tizimlari fani orqali talabalarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishning didaktik imkoniyatlari	638
Umarova Fotima Abduraximovna	
Bo'lajak o'qituvchilarda xalq pedagogikasi vositasida milliy xarakter xususiyatlarini shakllantirish omillari	641
Usmonova Muattar Bahadirjonovna, Hasanboyeva Kamola Dilmurod qizi	
Raqamli ta'lim texnologiyalarning bugungi kunda ta'lim sohasidagi qo'llanilishi	647
Xamroyeva Madina Dadajonovna, Umarov Husan Lazizi o'g'li	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni boshqarishni takomillashtirish	650
Xaydarova E'zoza Shukurullayevna, Li Zin Bo	
Geografiya ta'lim yo'nalishi talabalarini o'qitish metodikasi va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga oid tadqiqot ishlarining tahlili	655
Xodjanliyazova Shoxsanam Ergash qizi	
O'tkir Hoshimovning "Tushda kechgan umurlar" romanida inson va uning ruhiyati	660
Xolmatova Ro'zixon Akmaljon qizi	
Talabalarda liderlikni shakllantiruvchi ijtimoiy-pedagogik omillar	663
Xoshimova Muazzamxon Zaynalobidinovna	
Creative Games and Project-Based Learning in Physics Lessons	666
Yorqinbek Abduraimjanovich Mamatokhunov	
Теоретические основы и практическое применение компетентностного подхода в обучении физике	670
Абдулхаким Хакимов	
Роль инклюзивной игровой деятельности в социальной адаптации детей с инвалидностью дошкольного возраста	673
Плиева Руслана Владимировна	
"Beruniy asri" yoxud Beruniyning xarizmatik qobiliyati va uning boqiy ilmiy merosi	676
Saifnazarov Ismoil, Sultonov Tursinboy	
Значение наблюдения и педагогической диагностики в инклюзивном образовании	682
Тургунова Нилуфар Абдусаломовна	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ekologik dunyoqarashini shakllantirish texnologiyalari	685
Xaydarova Shaxlo Narzullayevna, Azimova Gulmira Xayrullayevna	
Диалог культур в рассказе "Келинка" галины ширяевой: гендерная и этнокультурная перспектива ..	689
Чернова Татьяна Алексеевна	

MAKTABGA TAYYORLOV GURUHI TARBIYALANUVCHILARIDA MULTIMEDIA VOSITALARI ORQALI NUTQ MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH MODELİ

Abduvaliyeva Farida Salimjon qizi

Namangan davlat universiteti Maktabgacha ta'lim va tarbiya kafedrası,
2-kurs tayanch doktoranti

ORCID: 0009-0000-01473254

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha ta'limda, xususan maktabga tayyorlov guruhida tarbiyalanuvchilarning nutq madaniyatini shakllantirishda multimedia vositalarining o'rni yoritilgan. Shuningdek, multimedia asosidagi o'quv modeli tarkibiy qismlari – motivatsion, o'quv-tarbiyaviy, diagnostik va baholash bloklari tahlil qilinadi. Model asosida bola nutqiy faollikka jalb qilinib, multimodal ta'sir orqali so'z boyligi va ifodali nutqi rivojlantiriladi.

Kalit so'zlar: multimedia, nutq madaniyati, maktabgacha ta'lim, motivatsiya, rang-tovush uyg'unligi, interaktiv dasturlar.

Abstract: This article explores the role of multimedia tools in preschool education, particularly in shaping speech culture among children in school preparation groups. It analyzes the components of a multimedia-based educational model, including motivational, educational-upbringing, diagnostic, and assessment blocks. The proposed model engages children in speech activity and develops their vocabulary and expressive speech through multimodal influence.

Key words: multimedia, speech culture, preschool education, motivation, color-sound harmony, interactive programs.

Аннотация: В данной статье раскрыта роль мультимедийных средств в дошкольном образовании, в частности – в формировании речевой культуры у воспитанников подготовительной группы. Также анализируются составные части образовательной модели на основе мультимедиа: мотивационный, учебно-воспитательный, диагностический и оценочный блоки. На основе модели ребенок привлекается к речевой активности, а его словарный запас и выразительная речь развиваются посредством мультимодального воздействия.

Ключевые слова: мультимедиа, речевая культура, дошкольное образование, мотивация, гармония цвета и звука, интерактивные программы.

KIRISH

So'nggi yillarda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta'lim sohasiga jadal kirib kelishi natijasida, ayniqsa, maktabgacha ta'lim jarayonida multimedia vositalarining qo'llanilishi dolzarb masalaga aylanmoqda. Maktabga tayyorlov guruhida bolalarning nutqiy rivojlanishini ta'minlash, so'z boyligini oshirish, to'g'ri talaffuz va muloqot ko'nikmalarini shakllantirishda raqamli resurslar va interaktiv vositalarning ahamiyati ortmoqda. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, interaktiv multimedia vositalari (audio ertaklar, animatsion hikoyalar, interaktiv o'yinlar) bolalarda tilni idrok etish, leksik va grammatik ko'nikmalarni shakllantirishda sezilarli natijalar beradi. Multimedia vositalaridan foydalanishda xavfsiz kontentni tanlash muhim sanaladi. Pedagoglar tomonidan multimedia materiallari dastlab tahlil qilinishi, bolaning yoshiga mos kelmaydigan, tajovuzkor yoki rivojlanishga salbiy ta'sir ko'rsatadigan mazmundan iborat materiallar ta'lim jarayonidan chiqarib tashlanishi lozim ^[1].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

R. E. Mayer (2001) tomonidan ishlab chiqilgan "Multimedia Learning Theory" bo'yicha, o'quv materiallari vizual va audial kanallar orqali birgalikda taqdim etilganda, bu o'rganish jarayonining chuqurlashuviga xizmat qiladi. Mayer modelida "temporal contiguity" printsipi alohida o'rin tutadi – bu axborot tasvir va tovush bir vaqtda berilganda samaraliroq qabul qilinishini bildiradi. Masalan, bolaning ko'rayotgan syujeti bilan bir vaqtda mos tovush bo'lsa, bu nutqni tushunishga kuchli ta'sir qiladi ^[2].

Verhallen, Bus va de Jong (2006) tomonidan olib borilgan tadqiqotlar audio va video ertaklarning maktabgacha yoshdagi bolalarning til o'zlashtirishi, ayniqsa leksik boylik va grammatik tuzilma rivojiga ijobiy ta'sir

ko'rsatishini ko'rsatgan. Bu tadqiqotlar interaktiv vositalarning o'yin, qiziqarli syujet va eshitish-tasviriy elementlar orqali bolalarni faol o'quvchilarga aylantirishini isbotlaydi ^[3].

G. T. Yo'ldosheva o'z tadqiqotlarida maktabgacha yoshdagi bolalarning psixologik rivojlanish bosqichlarini tahlil qilgan holda, nutq taraqqiyotida didaktik o'yinlar, multimodal ta'sir va interaktiv muhitning ahamiyatini alohida ta'kidlaydi. U nutq madaniyatining shakllanishida bolaning o'zini ifoda etishiga imkon beruvchi kommunikativ muhit zarurligini ko'rsatadi ^[4].

M. X. Turaev o'z tadqiqotlarida til o'rgatish jarayonida multimedia vositalarining lingvodidaktik imkoniyatlarini atroflicha yoritadi. Uning fikricha, raqamli audio-vizual materiallar, multfilmlar va interaktiv dasturlar yordamida bolalarning nutqiy faoliyatini samarali rivojlantirish mumkin. U bolalarda nutq eshitish-matnli ifoda mexanizmlari mustahkamlanishini qayd etadi ^[5].

D. M. Asqarova bolalar nutq madaniyati, uning estetik tarbiyasi va og'zaki ifoda qobiliyatini oshirish bo'yicha nazariy hamda amaliy tadqiqotlar olib borgan. U nutq madaniyatining shakllanishida bolalarning his-tuyg'ularini uyg'otuvchi vositalar (musiq, rangli tasvirlar, dramatik syujetlar) va multimedia komponentlarining o'rnini haqida fikr bildiradi ^[6].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta'limga kirib kelishi maktabgacha ta'limda ham ta'lim-tarbiya metodlarini yangilashni taqozo etmoqda. Ayniqsa, maktabga tayyorlov guruhidagi bolalarda nutq madaniyatini shakllantirishda multimedia vositalaridan foydalanish orqali nutqiy faoliyatni rivojlantirishning samarali modeliga ehtiyoj ortib bormoqda. Multimedia asosidagi model 4 asosiy blokdan iborat:

Motivatsion blok – modelning boshlang'ich va eng muhim bosqichi hisoblanadi. Ushbu bosqichda bolalarda nutqiy faoliyatga, so'zlashishga, o'z fikrini ifodalashga bo'lgan ichki ehtiyoj va ijobiy munosabat shakllantiriladi. Ayniqsa, maktabga tayyorlov yoshidagi bolalar uchun har qanday ta'lim jarayoni o'yin, tasvir, tovush, harakat bilan uyg'un bo'lsa, u kuchli motivatsion ta'sir ko'rsatadi. Bu blok bolaning tilga nisbatan ijobiy munosabatini shakllantirish, multimedia vositalari yordamida nutqiy faoliyatga bo'lgan qiziqishni oshirish, har bir bola uchun individual qiziqishlar asosida muloqotga jalb qilish kabi asosiy maqsadlarni o'z ichiga oladi va quyidagi vositalar yordamida amalga oshiriladi: raqamli ertaklar (audio va video shaklida), hikoyalarni tinglash va ko'rish orqali bolada syujetga nisbatan qiziqish uyg'onadi (masalan: Zumrad va Qimmat, Egrivoy va To'g'rivoy, Bo'ribosar kabi ertaklar). Bunday ertaklarni turli platformalar va ilovalar orqali o'zbek tilida topish mumkin. Bunday audio ertaklarni sifatli va bolaning yoshiga mos tanlash, shuningdek, tarbiyachilarning multimedia vositalaridan foydalanish malakasiga ega bo'lishi muhim ahamiyatga ega. Nutq madaniyati deganda nafaqat to'g'ri talaffuz, balki grammatik, fonetik, stilistik va kommunikativ jihatdan mukammal og'zaki ifoda tushuniladi. Bunday murakkab kompetensiyalarni bolaga o'rgatishda nazariy yondashuv yetarli emas – ular amaliy faoliyat orqali mustahkamlanadi. Shuning uchun amaliy blok multimedia yordamida tashkil qilinadi. Mazmuniy blok esa o'zining bir necha komponentlariga ega.

Fonetik komponent: tovushlarni to'g'ri talaffuz qilishni o'rgatish bo'lib, bu talaffuz, intonatsiya, urg'u, bo'g'in tuzilmasi va tovushlarni to'g'ri aytish qoidalari orqali nutq madaniyatini shakllantirishga yo'naltirilgan tarkibiy qismidir. Bu komponent nutq madaniyatining eshtiladigan estetik qismi bo'lib, talaffuz madaniyati, ohang va emotsional tusda to'g'ri gapirishni o'z ichiga oladi.

Boers & Lindstromberg tadqiqotlariga ko'ra, talaffuzdagi aniqlik va intonatsion boylik eshituvchi tomonidan nutqni tushunishda sezilarli rol o'ynaydi.

Multimedia vositalari orqali fonetik komponentni rivojlantirish usullari: audio-vizual darslar, animatsion videolar yordamida harflarni to'g'ri talaffuz qilish, so'zlarni bo'g'inlarga ajratish, tovushlarni eshitib farqlash mashqlari, qahramonlar orqali standart talaffuz andozalarini ko'rsatish (masalan, "To'g'ri ayting!" o'yini). Bu nafaqat eshitish va talaffuzni, balki emotsional ohang va ifodali nutqni ham rivojlantiradi. Multimedia nazariyasida eshitish (audio) va ko'rish (vizual) elementlarining uyg'unligi fonetik tushunishni kuchaytirishi qayd etiladi.

Interaktiv fonetik o'yinlar: bola mikrofon orqali tovushni aytadi, dastur esa to'g'riligini aniqlaydi. Masalan: "To'g'ri talaffuzni top", "So'zdagi tovushni eshit" kabi test va o'yinlar mavjud. Bu bola nutqini avtomatik tahlil qilish orqali real vaqtda mukofotlash imkonini beradi. Fonetik tanib olish texnologiyalarining bolalar nutqini to'g'rilashdagi ahamiyati interaktiv mashqlar orqali fonetik xatolar kamayishini isbotlagan.

Multimedia platformalarda ovoqli modeldan foydalanish – har bir yangi so'z talaffuzi professional ovoqli model orqali eshittiriladi.

Amaliy blok quyidagi nutqiy kompetensiyalarni shakllantirishga qaratilgan: talaffuz va fonetik ko'nikmalarni rivojlantirish; so'z boyligini kengaytirish; grammatik jihatdan to'g'ri gap tuzishni o'rgatish; muloqot madaniyatini shakllantirish; ijodiy fikrlash va emotsional ifodani rivojlantirish.

Rolli o'yinlar orqali muloqot madaniyatini shakllantirish mumkin. Ular bolaning nutqiy va ijtimoiy rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi: real hayotiy vaziyatlarni modellashtirish orqali ijtimoiy rollarni egallaydi, so'z

boyligini oshiradi, yangi so'zlarni kontekstda o'rganadi, suhbat tuzish, savol berish, javob qaytarish, fikr bildirish kabi kommunikativ ko'nikmalarni shakllantiradi [7].

Shuningdek, rolli o'yinlar emotsional ifodani va intonatsion o'yinlarni rivojlantiradi. Bunday vositalarga quyidagilar kiradi: Zoom orqali masofaviy rolli suhbatlar, "Classin" platformasi, Jamboard interaktiv doskasi, qo'g'irchoqlar (hand puppet).

Mashg'ulot davomida "Do'konchi va mijoz", "Shifokor va bemor", "O'qituvchi va o'quvchi" rollari asosida o'yinlar tashkil etish mumkin.

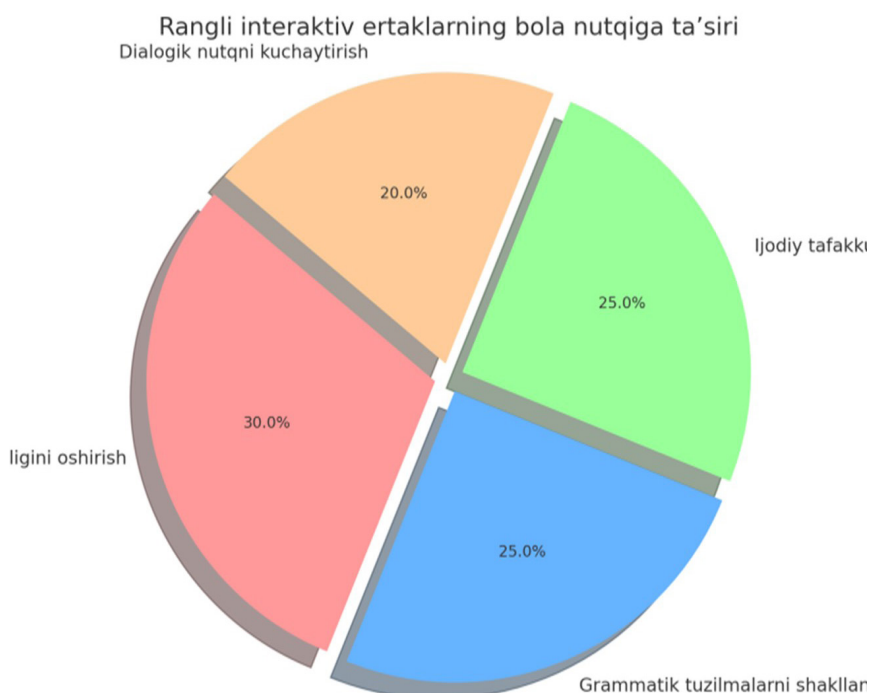
Asosiy metodik maqsad: dialog qurish, suhbatni davom ettirish, savol-javobda qatnashish. Masalan: "Men shifokorman. Sen bemorsan. Menga nima deyishing kerak?", "Do'konga kelding. Nima so'raysan?"

Reflektiv blok – bu bolaning o'qib-eshitganidan, o'rganganidan xulosa chiqarish, o'z fikrini anglash, o'zini baholash va nutqdagi xatolarni tahlil qilib tuzatishga o'rgatuvchi bosqichdir. Bu modelning muhim qismi bo'lib, shaxsiy rivojlanish va o'z-o'zini nazorat qilish kompetensiyalarini shakllantiradi.

Reflektiv blokning maqsadlari quyidagilar: o'z fikriga tanqidiy qarashni o'rgatish; nutqdagi xatolarni anglash va to'g'rilash ko'nikmasini rivojlantirish; axborotni tahlil qilish, xulosa chiqarish, qayta ishlash, raqamli muhitda o'z xatti-harakatini baholash. O'z fikrini baholash va tuzatish jarayonida bola o'z aytgan gapini eshitadi yoki takrorlaydi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Nutq madaniyatini shakllantirishda interaktiv, audiovizual va reflektiv metodlar muhim o'rin tutadi. Ushbu maqola maktabga tayyorlov guruhidagi bolalarda multimedia asosida ishlab chiqilgan nutq madaniyati modelining to'rtta blokini ilmiy asosda tahlil qiladi. Motivatsion blokda nutqiy faoliyatga bo'lgan qiziqishni uyg'otish va bolalarda ijobiy munosabat shakllantirish an'anaviy uslublarga qaraganda samaraliroqdir. Rangli interaktiv ertaklar orqali bola vizual, audial va kinestetik (harakatli) kanallar orqali axborot oladi. Bu multimodal yondashuv bolaning so'z boyligini oshiradi, gap tuzish qobiliyatini kuchaytiradi, eshitganini tahlil qilish va qayta ifodalash ko'nikmasini shakllantiradi.

1-rasm: Rangli interaktiv ertaklarning bola nutqiga ta'siri

Mazmuniy blok o'zining bir nechta komponentlari orqali nutqni har tomonlama mukammal va sayqal topgan holga keltiruvchi vositalardir. Grammatik, leksik, fonetik komponentlarni o'z ichiga olgan, multimedia vositalari bilan boyitilgan mashg'ulotlar tashkil qilinadi. To'g'ri grammatik tuzilgan gaplarni eshitish bola grammatik sezgirlikni rivojlantiradi. Bola nafaqat o'qish, balki eshitish orqali ham grammatik andozalarni o'zlashtiradi [7]. Tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilari bu jarayonda erkin va mustaqil til hamda nutq birliklarini o'zlashtiradilar. Bolalarda gap tuzish, so'zlarni to'g'ri kelishik, zamon, son, shaxs shakllarida qo'llash malakalari shakllanadi, talaffuz, urg'u, ohang va intonatsiya o'rgatiladi.

Multimedia vositalari yordamida tashkil etilgan amaliy blok bolaning nutqiy kompetensiyalarini har tomonlama rivojlantirishga xizmat qiladi. Qiziqarli, interaktiv va kontekstual mashg'ulotlar orqali bolalar so'zlashga bo'lgan ishtiyoqini oshiradi, grammatik, fonetik va kommunikativ jihatdan mustahkam nutqqa ega bo'ladi. Tarbiyachilar uchun bu uslublar zamonaviy, qulay va yuqori pedagogik samaradorlikka ega. Rolli o'yinlar bolaning nutqiy va ijtimoiy rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Real hayotiy vaziyatlarni modellashtirish orqali bola ijtimoiy rollarni egallaydi, so'z boyligini oshiradi, yangi so'zlarni kontekstda o'rganadi, suhbat tuzish, savol berish, javob qaytarish, fikr bildirish kabi kommunikativ ko'nikmalarni shakllantiradi^[6]. Reflektiv blokda bola o'z gapida xatolik bo'lsa, uni tahlil qiladi va to'g'rilaydi; o'z fikrini aniq va mantiqli ifodalashga o'rganadi. Masalan, bolaga audiotasvir orqali o'zi aytgan gap yozib olinadi va keyin u tinglatiladi. Bola noto'g'ri yoki noaniq joylarni topadi va tuzatadi. Eshirilgan matndan xulosa chiqariladi: bolaga audio yoki video shaklida qisqa matn eshittiriladi; u mazmunini tushunadi, asosiy fikrni ajratadi, o'zi mustaqil tarzda xulosa chiqaradi. Misol: ertak yoki qisqa hikoya eshittiriladi. So'ng savollar beriladi: "Nega qush uchib ketdi?" "Bu ertakda bizga nima deyilyapti?" Raqamli muloqot muhitida o'zini baholashga o'rgatish jarayonida multimedia vositalari orqali o'yinli topshiriqlar beriladi va bola virtual muhitda o'z javoblarini ko'radi, tahlil qila oladi. O'z yutuqlari va kamchiliklarini anglab, mustaqil fikrlashga o'rganadi. Interaktiv misol: multimedia ilovasi (masalan, "Gap tuz" dasturi) orqali bolaga topshiriq beriladi. U tanlagan variant asosida dastur tahlil beradi: "To'g'rimi?", "Nima uchun noto'g'ri?", "Qanday tuzatish kerak?"

XULOSA VA TAKLIFLAR

Multimedia vositalari asosida olib borilgan mashg'ulotlarga bolalar qiziqish bilan yondashadilar. Zamonaviy texnologiyalarsiz ta'lim jarayoni zerikarli bo'lib bormoqda. Bunday vositalar yordamida maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarining nutq madaniyati tez va samarali shakllantiriladi. Multimedia vositalari ta'lim jarayonida xilma-xil mashg'ulotlarni olib borish imkonini yaratadi va jadal natijalarga erishiladi. Bola nutqidagi fonetik, leksik va grammatik jihatlarni to'g'ri rivojlantirish mumkin. Multimedia vositalarining maktabga tayyor-garlikdagi qo'llanilishi kognitiv, lingvistik va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish uchun dinamik platforma yaratadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida multimedia vositalarini to'g'ri qo'llash va bolalarning yoshiga mos metodikalarni qo'llashda albatta tarbiyachilarga mukammal qo'llanmalar zarur. Hozirgi kunda bunday dasturlarga talab oshib bormoqda va olimlar ilmiy izlanishlar jarayonidadir. Shuning uchun, bu borada kengroq ilmiy izlanishlar va o'quv qo'llanmalari yaratilishi taklif etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Turg'unova, D. (2021). Maktabgacha ta'limda innovatsion texnologiyalar. Toshkent: Iqbol nashriyoti.
2. Mayer, R. E. (2001). Multimedia Learning. New York: Cambridge University Press.
3. Verhallen, M. J. A. J., Bus, A. G., & de Jong, M. T. (2006). The promise of multimedia stories for kindergarten children at risk. *Journal of Educational Psychology*, 98(2), 410–419.
4. Yo'ldosheva, G. T. (2016). Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasi. Toshkent: O'zR FA.
5. Turaev, M. X. (2020). Multimedia texnologiyalar asosida til o'qitishning lingvodidaktik asoslari. Toshkent: TDPU.
6. Asqarova, D. M. (2021). Bolalar nutq madaniyatini shakllantirishda multimodal vositalarning ahamiyati. *Pedagogik ta'lim jurnali*, 2-son, 45–52-betlar.
7. Raxmatova, D. (2020). "Audio vositalar orqali nutqni o'stirish". *Pedagogika fakulteti maqolalari to'plami*.
8. Karimova, N. (2020). "Bolalar nutqining rivoji va rolli o'yinlar". Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.